

Programanalys

Ämneslärarprogrammet - Gymnasieskolan

Verksamhetsberättelse för 2019/2020

Verksamhetsplan för 2020/2021

Beskrivning av programmet	3
Programrådet	3
<i>Rådets sammansättning 2019-2021</i>	<i>3</i>
<i>Rådets arbete fram till 30 september 2020.....</i>	<i>4</i>
Nyckeltal för ämneslärarprogrammet – gymnasieskolan	5
<i>Nyckeltal antagning</i>	<i>5</i>
<i>Nyckeltal genomströmning</i>	<i>5</i>
<i>Nyckeltal examina</i>	<i>5</i>
Synpunkter från programrådet på nyckeltal (kommenteras utifrån programmets förutsättningar och struktur)	6
Säkring av examensmål	7
<i>Synpunkter från programrådet på matrisen.....</i>	<i>7</i>
Uppföljning av föregående programanalys	7
Kommentarer på delar av programanalyser från tidigare år	7
<i>Ekonomi</i>	<i>7</i>
<i>Övergång från en uppsättning UK-kurser till en ny</i>	<i>7</i>
<i>VFU.....</i>	<i>8</i>
<i>Tid för rådsarbete.....</i>	<i>8</i>
Kommentarer på föregående års programanalys	8
<i>Rekrytering och antagning</i>	<i>8</i>
<i>Utbildningens innehåll, särskilt likvärdighet.....</i>	<i>8</i>
<i>Språk och kommunikativ förmåga.....</i>	<i>9</i>
<i>Studentinflytande</i>	<i>9</i>
Anslagna medel för kvalitetsarbetet samt åtgärdsplan.....	10
Underlag för programanalys.....	10
Mittutvärdering.....	10
Programutvärdering	11
Internationalisering.....	12
Samverkan	13
Jämställdhet.....	14
Samlad programanalys	15
Förutsättningar för ämneslärarprogrammet och programrådets arbete	15
<i>Styrkor och utmaningar</i>	<i>15</i>
Programanalys utifrån genomförda utvärderingar, internationalisering, samverkan och jämställdhet	16
<i>Kort sammanfattning av genomförda utvärderingar</i>	<i>16</i>
<i>Internationalisering, Samverkan och Jämställdhet</i>	<i>17</i>
Förslag på åtgärder och förändringar	17
<i>Vad återstår att göra?.....</i>	<i>17</i>
<i>Frågor som är gemensamma för flera program (jfr VP 2020–2022)</i>	<i>18</i>
<i>Lärarhögskolans myndighetskapital</i>	<i>18</i>
<i>Nya saker att ta tag i.....</i>	<i>18</i>
<i>Avslutande kommentar om programrådet och dess arbete.....</i>	<i>19</i>

Beskrivning av programmet

Ämneslärarprogrammet ger en yrkesmässig förberedelse för arbete i gymnasieskolan. Programmet omfattar tre delar:

- Ämnesstudier (210 eller 240 högskolepoäng fördelade på två ämnen)
- Utbildningsvetenskaplig kärna (UK) (60 högskolepoäng)
- Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) (30 högskolepoäng)

Utbildningen består till stor del av ämnesstudier. Studenten ansöker till programmet med ett bestämt ingångsämne och väljer sedan sitt andraämne under utbildningens gång. I och med att Umeå universitet är ett bredduniversitet finns många ämnen att välja bland och kombinationsmöjligheterna är många.

Innehållet i den utbildningsvetenskapliga kärnan (UK/UVK) regleras av förordningen (SFS 2010:541) och ska enligt denna behandla följande teman: *Skolväsendets historia, organisation och villkor samt skolans värdegrund, innefattande de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna, Läroplansteori och didaktik, Vetenskapsteori och forskningsmetodik, Utveckling, lärande och specialpedagogik, Sociala relationer, konflikthantering och ledarskap, Bedömning och betygssättning samt Utvärdering och utvecklingsarbete.* För Ämneslärarprogrammet sker detta inom ramen för 8 kurser fördelat på tre terminer i början, i mitten och i slutet av utbildningen.

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) genomförs i huvudsak på gymnasieskola, men en kortare period förläggs vanligtvis till årskurs 7–9. Lärarstudenter vid Umeå universitet genomför VFU vid skolor i Västerbottens län samt Örnsköldsviks, Kramfors och Sollefteås kommuner.

Programrådet

Rådets sammansättning 2019-2021

Catarina Rudälv (ordförande), Institutionen för matematik och matematisk statistik

Ingela Valfridsson (ordförande), Institutionen för språkstudier

Krister Ödmark, Institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik

Elisabeth Raddock, Institutionen för idé- och samhällsstudier

Elsa Reimersson, Statsvetenskapliga institutionen

Jonatan Svanlund, Enheten för ekonomisk historia

Erik Sigurdsson, Institutionen för estetiska ämnen (till 31 december 2019)

Gunilla Näsström, Pedagogiska institutionen (från 1 januari 2020)

Studentrepresentanter:

Ellen Söderberg (t.o.m. juni 2019)

Charlotte Häggström (t.o.m. juni 2019)

Pär Karlsson (under tiden oktober 2019 - januari 2020)

Moa Hammarberg (under tiden jan 2020 - maj 2020)

Adam Lundberg (fr.o.m. januari 2020)

Henrik Brudsten (suppleant fr.o.m. oktober 2019)

Extern representant:

Fredrik Lindmark, Midgårdsskolan (t.o.m. juni 2020)

Erik Pettersson, Midgårdsskolan (fr.o.m. oktober 2020)

Rådets arbete fram till 30 september 2020

Sedan 1 januari 2019 har programrådet nya lärarrepresentanter. Tiden för ordförandeskapet delas av två personer. I ett tilläggsbeslut utsågs en lärarrepresentant med långvarig erfarenhet av KPU och UVK.

Under våren 2020 intensifierades arbetet med utveckling av ny KPU. Rådet har varit företrätt i den koordinerande arbetsgruppen, och rådsordförandena har regelbundet träffat de personer vid kansliet som arbetar med de organisatoriska/administrativa aspekterna av den nya utbildningen. I planeringsarbetet och inför starten den 31 augusti 2020 har särskilda ansträngningar gjorts för att utbildningen ska ses som en gemensam angelägenhet för alla medverkande institutioner och lärare. Arbetet med att utarbeta planer för hur studerande på äldre varianter av KPU ska kunna slutföra sin utbildning har påbörjats under året.

För ämneslärarprogrammet har arbetet präglats av översyn av utbildningsplan, studieplaner och behörighetskrav. En stor del av det planerade kvalitetsutvecklande arbetet (examensmåsmatriser för alla ämnen, kartläggning av visst innehåll i ämneskurser, workshop om anvisningar för och bedömning av VFU) har inte kunnat genomföras på grund av restriktionerna föranledda av covid-19.

Efter en tid utan utbildningsledare som huvudsakligen arbetar mot ämneslärarprogrammet tillträdde en ny person som utbildningsledare i september 2019. Denna person kom från en anställning i en kommun och hade ingen erfarenhet av arbete med utbildningsfrågor vid ett lärosäte. I februari 2020 lämnade personen anställningen. I mitten av april 2020 var en ny utbildningsledare på plats. Tillsammans har programrådsordförandena och kansliet därefter både arbetat med ärenden som blivit liggande och med planering och utveckling av programmet.

Programrådet, särskilt programrådsordförandena, har under läsåret 2019/2020 (fram till 30 september 2020) också arbetat med:

- remissvar (lokala): Dimensionering, Myndighetskapital, Stödmaterial för VFU, Prioritering av VFU-frågor, Begränsning av antal provtillfällen inom VFU, Verksamhetsplan 2020–2022
- remissvar (nationella): Nya examensmål, Lämplighetsprov
- planering och genomförande av workshop om kurser samt kick-off för ny KPU (oktober 2019 resp. augusti 2020)
- översyn av utbildnings- och studieplaner för ämneslärarprogrammet samt kursplaner för Profession och vetenskap (UK3) och kurser inom ny KPU
- översyn av programinformation på externa webbsidor
- riktlinjer och handläggningsordningar av olika slag

Nyckeltal för ämneslärarprogrammet – gymnasieskolan

Nyckeltal antagning

Ämneslärarprogrammet	Ht 2014	Ht 2015	Ht 2016	Ht 2017	Ht 2018	Ht 2019
Antal nybörjarplatser (enl. planeringstal)	170	185	250	245	214	221
Antal förstahandssökande ¹	175	218	251	223	218	183
Antal förstahandssökande per plats	1,03	1,18	1,0	0,91	1,018	0,828
Antal registrerade nybörjarstudenter studenter ²	126	159	153	167	173	145

Nyckeltal genomströmning

Ämneslärarprogrammet	Antagna ht 2014	Antagna ht 2015	Antagna ht 2016	Antagna ht 2017	Antagna ht 2018	Antagna ht 2019
Antal godkända nybörjarstudenter efter första terminen ³	74	86	90	105	117	102
Antal godkända studenter efter femte terminen ⁴	56	54	70	69		
Antal godkända studenter efter UK 3 ⁵	66					

Nyckeltal examina

Ämneslärarprogrammet	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal som tagit ut examen						
Kvinnor	1	4	11	24	29	28
Män		3	11	27	24	34
Totalt	1	7	22	51	53	62

¹ Enligt Fokus fram till 2018, enligt UHR fr.o.m. ht 2018. Se länk för jämförelse med andra lärosäten <https://statistik.uhr.se/>

² Antal registrerade på utbildningens 1:a kurs enligt Ladok.

³ Antal godkända på utbildningens 1:a termin, 30 hp (UK 1), enligt Ladok, per den 31 mars (efter ett omtentamenstillfälle). Nyckeltal fr.o.m. vt 2019 är uthämtat under tiden 1 maj–9 juni.

⁴ Antal godkända studenter efter termin 5 (UK 2), enligt Ladok, per den 31 mars (efter ett omtentamenstillfälle). Nyckeltal fr.o.m. vt 2019 är uthämtat under tiden 1 maj–9 juni.

⁵ Antalet godkända studenter efter UK 3, per den 30 september. Nyckeltal fr.o.m. vt 2019 är uthämtat under tiden 1 maj–9 juni.

Synpunkter från programrådet på nyckeltal (kommenteras utifrån programmets förutsättningar och struktur)

Nyckeltalen gällande antagning visar att antalet förstahandssökande har minskat kraftigt och ligger nu en bra bit under det totala planeringstalet för programmet. Siffrorna anger dock det totala antalet platser respektive sökande medan antagning sker till ingångsämnena. Antalet studenter som slutligen registrerades ligger även det en bra bit under planeringstalet.

Som exempel kan ges hösten 2019 då vi hade 183 förstahandssökande till 221 platser men där endast 145 nybörjarstudenter registrerades. Rådet lyfte redan förra året behovet av en analys av vad det är som gör att man som student inte går vidare med det val man gjort. Beror det på att man inte påbörjar några studier alls, eller beror det på att man ändrar sig under antagningsprocessen och söker sig till någon annan utbildning. På ämnesnivå kan siffrorna ge en annan bild, där vissa ämnen har fler sökande än platser medan de flesta ämnen har mycket få sökande eller just så pass många förstahandssökande som antalet platser. Rådet efterlyste inför ht20 en mer offensiv strategi vad gäller antagning där man önskade att fler studenter antogs tidigt i processen (Urval 1). Det återstår att utreda vilken effekt denna strategi fick.

För att få en bra bild över läget har rådet efterlyst en granskning av dels söksiffror på ämnesnivå, dels var i processen som sökande försvinner och vad skälet till detta är. När det gäller söktrycket till olika ämnen har rådet haft önskemål att man också studerar söktrycket vid andra lärosäten. I de fall söktrycket är högre bör man studera hur de marknadsför sina utbildningar. Ett sådant arbete finns i åtgärdsplanen för 2020 och skulle utföras av kanslipersonal. Här ingår att sammanställa läget i landet vad gäller förstahandssökande, antagna vid urval 2 samt slutligen antalet registrerade. Delar av informationen finns på UHR:s webbsida men för information om antalet registrerade skulle kontakt tas med personer som ansvarade för utbildningarna vid ett urval av de lärosäten som erbjuder ämneslärarprogram. Vissa data för ht19 finns nu sammanställda och rådet hoppas att arbetet kan slutföras inom en snar framtid.

När det gäller nyckeltalen för genomströmning visar det sig även fortsatt att en stor andel studenter inte blir godkända på första terminens studier inom UK. Som exempel kan ges de som antogs hösten 2018 respektive hösten 2019 där endast 67% respektive 70% av antalet registrerade programstudenter är godkända efter att omproven är gjorda på terminens samtliga kurser. Studerar man sedan genomströmningen efter termin 5, där den andra hälften av UK är förlagd, var endast 69 studenter godkända av de 167 som en gång påbörjade utbildningen hösten 2017. Siffrorna ger dessvärre inte någon information om antalet registrerade på termin 5 och det är därför svårt att veta om det handlar om att inte alla studenter påbörjade termin 5.

Sedan flera år tillbaks görs en ordentlig behörighetsgranskning inför såväl VFU2 som VFU3. Eftersom båda kurserna har ramkursplaner där förkunskapskraven är identiska är det viktigt att vi har samsyn kring vilka studenter som ska få gå kurserna. När granskningen inleddes för 5-6 år sedan var det förhållandevis många som inte nådde upp till kravet för att få gå kurserna under termin 5 (såväl UK2 som VFU2). De senaste uppföljningar visar på att endast ett fåtal studenter stoppas och den troliga orsaken är att studenterna tidigt får information om vilka förkunskapskrav som finns och vad konsekvenserna blir när man inte når kraven. Skälet till att antalet studenter på femte terminen är fortsatt lågt torde därför inte vara att de stoppas från att gå kursen.

Programmets studievägledare har det senaste året genomfört en avhoppsanalys för att om möjligt få kännedom om vilka orsaker som finns för avhoppet. De studenter som ingår i denna studie är de som gjort ett formellt avbrott och antalet avbrott är förmodligen mycket större. Rådet har även tidigare pekat på behovet av att utvidga avhoppsanalysen till att även fånga upp de som gjort ett avbrott utan att meddela detta till studievägledare.

När man jämför antaletamina under ett år med antalet godkända på termin 5 ser man en tydlig koppling. Det verkar som om att en student som tar sig genom hälften av utbildningen också blir kvar

på programmet och tar sin examen. Detta visar att det är mycket angeläget att följa upp avhoppet fram till termin 5. Sker dessa redan under termin 1, eller sker det under ämnesstudierna och vad beror i så fall avhoppet på?

Eftersom nyckeltalen inte anger könsfördelningen i alla lägen är det svårt att uttala sig om trender. Rådet har tidigare framfört önskemål om att nyckeltalen anges på ett sådant sätt att det framgår andelen kvinnor och män, gällande såväl antagning som genomströmning men inte heller i år finns denna typ av data. Rådets önskemål kvarstår därmed.

Säkring av examensmål

Synpunkter från programrådet på matrisen

Under våren 2018 påbörjades UKÄ:s utvärdering av ämneslärarprogrammet i ämnena bild, idrott och hälsa, matematik, musik, samhällskunskap och svenska. I samband med detta tog ämnesansvariga i samråd med kansliet fram matriser för kurser inom UK-blocken och de sex utvalda ämnena. Utgångspunkten var den typ av matris som använts på Grundlärarprogrammet i samband med att UKÄ granskade dessa utbildningar.

Som underlag för självvärderingen togs matriser fram där de lärandemål som finns i kurserna inom ett ämnesblock respektive inom UK-blocket bokfördes. Matrisen utformades så att man dels tillförde en av progressionskategorierna grundläggande–befästande–fördjupande, dels sorterade in lärandemålen i förhållande till vilket examensmål de siktar mot. Självvärderingen omfattade endast sex examensmål, men i de flesta ämnen inkluderades alla examensmål i matrisen.

Planen var att producera matriser för övriga 13 ämnen inom ämneslärarprogrammet under 2019 men då den utbildningsledare som var knuten till ämneslärarprogrammet valde att sluta sin anställning lades arbetet åt sidan. Arbetet återupptogs under inledningen av 2020 och vi genomförde en träff med kontaktpersonerna för ämnena där vi berättade om det kommande arbetet. Planen var sedan att ansvariga för ämnena respektive kursansvariga inom UK skulle skapa dessa matriser under våren 2020 men p.g.a. pandemin var vi tvungna att tänka om kring tidsplanen och istället prioritera andra frågor.

Uppföljning av föregående programanalys

Detta avsnitt består av två delar. Först kommenteras delar ur tidigare års programanalyser som fortfarande är giltiga eftersom förhållandena inte ändrats eller för att arbetet inte är slutfört. Därefter kommenteras de aspekter som var nya i förra årets programanalys.

Kommentarer på delar av programanalyser från tidigare år

Teman som lyfts i tidigare programanalyser handlar om ekonomi, övergång från en uppsättning UK-kurser till en ny, VFU samt tid för rådsarbete.

Ekonomi

I tidigare programanalyser har dessa frågor lyfts: utredning av småämnesstöd och utredning av prislappar för examensarbetskurserna. Det senare finns nu i VP 2020–2022 för Lärarhögskolan, men den utredning som påbörjades gällande småämnesstöd tycks ha fallit i glömska.

Övergång från en uppsättning UK-kurser till en ny

Inför starten av de nya lärarutbildningar 2011 utvecklades en uppsättning UK-kurser. Under åren har dessa ersatts med nya kurser eller reviderats. Att upprätta individuella studiegångar för studerande som började sin utbildning enligt 2011 års ordning men inte slutfört utbildningen är tidskrävande. Att det inte finns någon översikt över i vilka kurser de teman som krävs enligt högskoleförordningen finns, försvårar detta arbete och kan leda till att studenter med liknande bakgrund bedöms olika.

En annan grupp av studerande är de som börjat på en lärarutbildning vid Umeå universitet men byter till en annan. En tredje grupp av studerande är de som påbörjat en lärarutbildning vid ett annat lärosäte, men som önskar byta studieort.

Arbete med att ta fram en matris för att underlätta och kvalitetssäkra detta arbete har påbörjats. Eftersom frågan rör flera utbildningar är det inte en fråga enbart för detta programråd.

VFU

Flera frågor rörande VFU har lyfts genom åren: VFU-periodernas längd och placering, likvärdig bedömning av VFU, tillgodoräknande av lärarerfarenhet som VFU. Förutom de strukturella frågorna pågår ett förstärkt arbete i olika sammanhang.

Tid för rådsarbete

Detta stycke äger fortfarande giltighet:

En sista punkt som framförs är problemet med tid. Programrådsordförande har tid i bemanningen som betalas av Lärarhögskolan. Lärarrepresentanternas tid i bemanning varierar och i allmänhet räcker den inte till mer än deltagande i programrådsmöten. Det innebär att alla remissvar och analyser hanteras av ordföranden. Det är ett delaktighetsproblem. Här har nog inget ändrats annat än att den totala tiden för ordförandeskapet ökats från 25 % till 30 %. Med tanke på ansvarsområdets komplexitet är detta inte tillräckligt.

Kommenterar på föregående års programanalys

De aspekter som lyftes fram i föregående års programanalys berör fyra områden: rekrytering och antagning, utbildningens innehåll, särskilt likvärdighet, språk och kommunikativ förmåga samt studentinflytande.

Rekrytering och antagning

Inför höstterminen 2020 har en mer offensiv antagningsstrategi använts: många fler än tidigare har erbjudits plats inför urval 1 i början av juli. Hur detta påverkat antal registrerade bör utvärderas. I föregående års förslag på åtgärder och förändringar föreslog rådet en kartläggning (gällande alla lärarutbildningar) som också återfinns i Uppföljnings- och åtgärdsplan för ämneslärarprogrammet och KPU:

Utifrån nyckeltalen vill rådet påpeka att närmare analyser av förhållandet mellan antal sökande–antagna–registrerade är ytterst viktigt. I många fall finns många sökande, men platserna fylls ändå inte. Beror detta på att de inte är behöriga? Ändrar de sina planer? Vad beror bortfallet mellan antagning och registrering på? Är informationen om hur det är att vara student vid Umeå universitet bristfällig?

Utbildningens innehåll, särskilt likvärdighet

Förhållandena för de ämnen som ingår i ämneslärarprogrammet skiljer sig åt både vad gäller antalet studerande och innehåll i studierna. Rådet ville därför under 2020 – som en fortsättning på det arbete gällande (ämnes]didaktik och -metodik som gjordes under 2019 – genomföra ett antal aktiviteter för att belysa detta och sprida goda exempel: 1) kartläggning av förekomst av B- och C-uppsatser, samverkan och professionsanknytning, 2) krav på och bedömning av VFU-rapporter och 3) utarbetande av progressionsbeskrivning för akademiskt och professionsinriktat skrivande. Dessa punkter återfinns i uppföljnings- och åtgärdsplanen för år 2020.

I februari 2020 publicerade UKÄ sitt beslut gällande ämneslärarutbildning i bild, idrott och hälsa, musik, matematik, samhällskunskap och svenska. Utbildningen i matematik vid Umeå universitet fick omdömet Ifrågasatt kvalitet medan övriga ämnen fick omdömet Hög kvalitet. Ett särskilt arbete pågår när det gäller matematikinriktningen. Under våren 2020 inleddes även ett arbete med att analysera utlåtandena för alla ämnen för att lyfta goda exempel och även diskutera hur så kallade utvecklingsområden kan behandlas.

De examensmålmåtriser som ska tas fram för alla ämnen och den kartläggning som planeras kan ligga till grund för en utvärdering av hela ämnesblock om 90 hp.

På grund av pandemin har de flesta planerade aktiviteterna, inte minst träffar med företrädare för ämnen, inte kunnat genomföras. Vid en digital träff i november 2020 kommer VFU-frågor att diskuteras.

Eftersom kollegial bedömning av examensarbeten är del av Lärarhögskolans VP för åren 2020–2022 har rådet inte initierat några särskilda insatser på det området.

Det samverkansprojekt i form av gymnasielärares medverkan i en halvdag om digitalisering som inplanerats till slutet av april 2020 fick också ställas in.

I åtgärdsförslag för år 2020 hade rådet också lagt in seminariet som undervisnings- och examinationsform. Detta övertogs av kansliet och en workshop planerades in, först till april för att sedan förflyttas till oktober 2020. Den har också ställts in på grund av pandemin.

Språk och kommunikativ förmåga

Det är viktigt att lärare har en mycket god förmåga att kommunicera muntligt och skriftligt med elever, vårdnadshavare och kollegor. När det gäller skrivande behöver studenter också tillägna sig förmåga att producera vetenskaplig text. Under år 2019 anordnades två programövergripande workshoppar om skrivande och programråden fick i uppdrag att formulera förslag på åtgärder. Programrådet för ämneslärarprogrammet och KPU har där angett att det vore angeläget att ta fram ett progressionsdokument som omfattar hela programmet och där problematiken kopplad till samläsning över programgränser också beaktas. Det är en åtgärd som kräver särskilda resurser som går utöver dem som rådet förfogar över.

Programrådet för ämneslärarprogrammet och KPU har under ett flertal år föreslagit att en intern kompetensutvecklingsinsats för lärarutbildare inom området språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA) anordnas. Våra lärarstudenter är inte så väl förberedda på att arbeta med elever med ett annat modersmål än svenska som vore önskvärt. Denna bör enligt rådets mening anordnas som en poängsatt kurs (jfr kursen om bedömning av VFU).

Studentinflytande

Studentinflytande på programnivå är en utmaning i ett så komplext program som ämneslärarprogrammet. Studenterna går olika vägar och många institutioner är inblandade. De senaste åren har ordförandena träffat de nya studenterna redan under de första veckorna av utbildningen för att informera om möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och för att de ska få namn och ansikte på ytterligare några personer. Ordförandena har också valt att delta i de informationsmöten som ordnas inför valet av andraämne och inför det avslutande året samt bjudit in till träffar i samband med såväl mittutvärderingen som den avslutande programutvärdering. Vid alla dessa träffar informeras om vilken instans studerande ska vända sig till i olika frågor.

Inför höstterminen 2020 har en ny programsajt byggts upp i Canvas där information publiceras och meddelanden kan skickas ut. Tillgång till denna sajt i Canvas har de studenter som antagits hösten 2020 och övriga studenter får sin information via Cambro. Canvas kommer stegvis att ersätta den befintliga Cambro-sajten.

Dessutom skickade ordförandena ut mejl till alla antagna inför programstarten 2020 för att hälsa dem välkomna och för att informera om några viktiga hållpunkter.

Anslagna medel för kvalitetsarbetet samt åtgärdsplan

Anslagna medel

Programrådet äskade (och beviljades) medel för en rad aktiviteter riktade till studerande (informationsmöten, möten i samband med utvärderingar, halvdag). Medlen skulle användas till att dels bjuda på studenterna på någon form av enkel förtäring, dels som arvode till de lärare som skulle engageras i halvdagen.

Rådet äskade också medel för aktiviteter riktade till lärarutbildare där vi bland annat angav träffar med kontaktpersoner, workshop kring VFU och en kick-off inför starten på den nya KPU-utbildningen. Även här skulle medel användas till att bjuda deltagarna på någon form av enkel förtäring. Utöver dessa äskade rådet också medel för ett heldagsmöte med rådet och i äskandet nämndes också kompetensutvecklingsinsatser knutna till SKUA. Det sistnämnda är något som rådet inte äskat medel för men som vi föreslagit att Lärarhögskolan ska avsätta medel för på generell nivå eftersom det berör flera program.

På grund av pandemin har den största delen av de aktiviteter som innehåller träffar med många studenter eller många lärarutbildare ställts in. I några fall har fysiska träffar ersatts med digitala träffar. Det gäller för t.ex. träffar inför programutvärderingar i maj/juni och en kick-off inför starten av ny KPU. Workshop om VFU har omvandlats till ett digitalt seminarium i början av december 2020.

Åtgärdsplan (reviderad av styrelsen 200611)

I åtgärdsplanen finns följande: genomföra kartläggning av antalet sökande – antagna – registrerade på ämneslärarprogrammet på nationell nivå, utarbeta examensmålsmatriser för alla ämnen, genomföra kartläggningar av olika aspekter av ämnesstudierna, utarbeta progressionsbeskrivning för akademiskt och professionsorienterat skrivande, förbättra likvärdighet i krav på och bedömning av VFU och examensarbeten, genomföra en översyn av behörighetskrav i kursplaner inom inriktningarnas ämneskurser, genomföra en översyn av UVK vad gäller undervisning om sociala relationer, konflikthantering och ledarskap.

Även här har pandemin satt käppar i hjulet. Vissa åtgärder, t.ex. att utarbeta examensmålsmatriser för alla ämnen sköts först upp till hösten 2020, men lades sedan på is inför nästa år.

Punkten om översyn av UVK vad gäller undervisning om sociala relationer, konflikthantering och ledarskap gäller även grundlärarprogrammet och här behövs en gemensam åtgärd eftersom kurserna samläses eller uppvisar innehållsliga likheter.

Underlag för programanalys

Mittutvärdering

Mittutvärderingen genomfördes i januari 2020 under kursen Specialpedagogik där 102 studenter var registrerade. Utvärderingen genomfördes i form av ett digitalt formulär. Enkät svar finns från 24 studenter, där de flesta startade sin utbildning ht17. Bara drygt en femtedel av de registrerade studenterna på programmet har alltså deltagit. Flertalet av studenterna kommer från något av ingångsämnen engelska, musik, samhällskunskap och svenska. De synpunkter som redovisas kan i vissa fall representera enskilda studenters åsikter.

De flesta av de svarande (63%) tycker att ämnesstudierna i ingångsämnet är relevanta. Några studenter lyfter att det saknas delar i ämnesstudierna som man sedan ska undervisa om och man önskar dessutom mer kunskap om hur man lär ut ett ämne. Som exempel nämns Samhällskunskapen där man saknar t.ex. rättsvetenskap och kulturgeografi. Några tycker att kurserna inte är anpassade efter att det är lärarstudenter. Exempel som nämns är matematik som man tycker är ingenjörspanpassad och på för hög nivå och historia där det inte är någon skillnad om man läser kursen

som fristående eller som lärarstudent. Ämnen som får positiva omdömen är engelska liksom idrott och hälsa där man tycker att kopplingen till läraryrket är tydlig.

När det gäller ämnesdidaktiken så anser 50% att den är relevant men man tycker inte att omfattningen är tillräcklig. Flera kommentarer gäller metodikinslagen där några inte tycker sig ha fått något alls, varken inom ämnet eller inom UK. Andra tycker sig ha fått teoretiska kunskaper men önskar fler konkreta exempel.

Endast hälften av studenterna anser att förordningens UK-teman har behandlats i tillräcklig omfattning. Områden som sociala relationer, konflikthantering och ledarskap anser man inte har behandlats tillräckligt. Andra områden där man ser brister är bedömning och betygssättning och specialpedagogik. Det sistnämnda är ett tema som man gärna ser behandlas innan man har VFU2.

Många (67%) anser att de i hög grad/mycket hög grad getts möjlighet att få sådana kunskaper och färdigheter som krävs för VFU. När det gäller placeringen av VFU-kurserna anser drygt 70% att dessa är bra/mycket bra. Synpunkter som framkommer gällande VFU är att man önskar att perioden följs upp på ett bättre sätt, särskilt vad gäller handledarens uppdrag. Här nämns exempelvis bristen på handledning och feedback. Ett problem som också nämns är placering i par vilket påverkar studentens möjligheter att få genomföra många egna lektioner. VFU1 upplevs inte alltid som meningsfull eftersom det bara är en vecka, och man önskar en tidigare och något längre VFU2 i ämnet. Det upplevs också som orättvist att man har olika uppgifter i olika ämnen.

Balansen mellan undervisningsformer och examinationsformer har endast för hälften av de svarande upplevts som tillfredsställande. Synpunkter framkommer om lätta salstentor på UK1 och otydliga instruktioner kring inlämningsuppgifter. Som ett konkret exempel lyfter man tentan på den andra kursen på utbildningen, Lärande och undervisning, som ser likadan ut varje år. Kommentarer finns om att första kursen på UK2-terminen, Undervisning, utbildningsvetenskap och lärande (UUL), är en repetition av UK1-kursen Lärande och undervisning (LU).

Övervägande del (70–80%) anser att de flesta generiska förmågorna (t.ex. kritiskt förhållningssätt och reflektion) i hög grad/mycket hög grad har utvecklats under utbildningen. Gällande samarbete och muntlig förmåga anger 50–60% i hög grad/mycket hög grad.

De flesta (75%) svarande anser att man bara ”till viss del” har kunnat påverka utbildningens utformning. De flesta vet var man ska vända sig till i olika frågor. Trots det tycker man inte att det är klart vem som har det övergripande ansvaret.

Programutvärdering

Programutvärderingen genomfördes i maj 2020 under utbildningens sista kurs, *Profession och vetenskap (UK3)*, där 68 studenter var registrerade. Utvärderingen genomfördes digitalt och 31 studenter valde att svara på enkäten. Knappt hälften (45%) valde att delta i utvärderingen.

Av de svarande hade övervägande del startat utbildningen under hösten 2015 med något av ingångsämnen historia eller svenska. De vanligaste andraämnena bland de svarande var engelska, historia samt idrott och hälsa.

Övervägande del (70%) av studenterna anser att studierna i ingångsämnet i hög grad/mycket hög grad har varit relevanta för kommande yrkesutövning. Motsvarande siffra för andraämnet är 77%. Problem som lyfts är samläsningen med andra utbildningar som ibland gör att utbildningen inte känns lika relevant (Ma, Hi). Det finns också skillnader i hur tydlig kopplingen har varit till skolämnet. Som bra förebilder lyfts religion, svenska och engelska. Man anser också att delar av skolämnet inte har behandlats i vissa ämnen (t.ex. anatomi för biologiämnet och privatekonomi, mänskliga rättigheter och massmedia för ämnet samhällskunskap).

Endast hälften av dem som svarat anser att ämnesdidaktiken varit relevant i hög grad/mycket hög grad. Bland de svarande anger endast 23% att omfattningen i hög grad/mycket hög grad varit tillräckligt omfattande. Bland kommentarerna återfinns bland annat att skillnaden har varit stor mellan ämnen där man lyfter fram historia och bild som ämnen med lite didaktik och engelska och svenska som ämnen med mer didaktik. Andra synpunkter som framkommit är att den didaktiska strimman i samhällskunskap upplevs som alltför kortfattad och att didaktiken ibland behandlat fel stadium (idrott och hälsa respektive matematik). Generellt efterlyser man fler exempel på HUR-frågan: hur planerar man lektioner, korta och längre moment, hur konstruerar man examinationer, hur bedömer man.

61% anser att förordningens UK-teman har behandlats i tillräcklig omfattning. Områden som man inte anser har behandlats i tillräcklig omfattning är bl.a. konflikthantering, sociala relationer och ledarskap. Konflikthantering anser man har berörts endast ur ett juridiskt perspektiv. Man tycker inte heller att specialpedagogik, utvärdering och utvecklingsarbete har behandlats i tillräcklig omfattning. Man önskar också mer praktiskt arbete om bedömning och betygssättning och då tydligare kopplat till ämnena.

Av de svarande anser 81% att man fått möjlighet att förvärva sådana kunskaper och färdigheter som behövs för VFU. Ungefär lika många anser att det i hög grad/mycket hög grad finns en progression mellan VFU-kurserna. VFU1 anses dock inte som meningsfull och den är för kort för att man ska hinna få en uppfattning om yrket. Man upplever VFU2 alltför kort för att hinna både planera, genomföra och bedöma ett mindre moment. Någon kommenterar att det varit positivt att den genomförs på grundskolans åk 7-9. Man ser gärna att VFU-perioderna blir fler och ett förslag som nämns är att genomföra en månads VFU varje läsår istället för en lång VFU mot slutet. Ett annat förslag är att lägga sista VFU-kursen på sista terminen, efter examensarbetet. Det skulle ge studenterna möjlighet att delta i arbetet med nationella prov och betygssättning som ofta ligger på våren.

Ett annat problem som lyfts är den stora skillnaden som finns mellan såväl olika skolor som mellan ämnen. Det gäller både variationen i hur mycket undervisning man genomför under perioden som vilka examinerande uppgifter som ska genomföras. Som exempel nämns studenter som undervisar totalt 4 timmar och studenter som undervisar totalt 50 timmar. Man efterlyser också en bättre kvalitetskontroll av handledarna och påpekar att kvaliteten på den verksamhetsförlagda utbildningen till stor del beror på kvaliteten på handledarna.

Hälften av de svarande anger att balansen mellan olika undervisningsformer i hög grad/mycket hög grad varit tillfredsställande. Motsvarande siffra för balansen mellan olika examinationsformer är 60%. Synpunkter som framkommer är bl.a. kravnivån på seminarier där närvaro emellanåt ger godkänt betyg och hemtentor med låga förväntningar. De flesta (75%) anger att de generiska förmågorna i hög grad/mycket hög grad har utvecklats under utbildningen.

En stor del av studenterna (80%) anser att de i låg grad har kunnat påverka utformningen av programmet. Man tycker sig fylla i kursutvärderingar men upplever inte att något förändras. Som exempel nämner man ämnesstudierna där studentgrupper som gått kurserna senare upplever samma problem.

Internationalisering

Att utbildningen vid Umeå universitet ger studenterna internationella perspektiv innebär att det finns en interkulturell och global dimension i syfte, innehåll och genomförande av utbildningen. Studenterna har där det är genomförbart möjlighet att vara delaktiga i internationella utbyten. Inom lärarkollegiet finns internationella nätverk som kommer utbildningen tillgodo. Doktorander är inkluderade i dessa nätverk, skapar egna nätverk och deltar i andra internationella sammanhang.

Ämneslärarprogrammet är komplext med många medverkande institutioner. Var och en av dem har sannolikt egna planer för internationalisering och t.ex. egna utbytesavtal och nätverk. I programrådet kan diskussioner om goda exempel och möjligheter till internationalisering föras. Hittills har detta inte

gjorts, men det är värt att ägna tid åt framöver. En enkel kartläggning, eventuellt som del av ämnesutvärdering, skulle ge information om vilka avtal som finns, om eventuella samarbeten med lärarutbildning i andra länder kring kurser/seminarier, medverkan av inresande studenter i kurserna och liknande. Även aspekter av internationalisering på hemmaplan är viktiga.

I de flesta kurser inom programmet används litteratur på svenska och engelska. Litteratur på danska och norska är ytterst sällsynt.

Då och då framför studerande önskemål om att få göra en kortare VFU-period i utlandet. Att vistas och arbeta i ett annat land ger viktiga erfarenheter, men möjligtvis är studenten efter en sådan period sämre förberedd för arbete i det svenska skolväsendet. En fördjupad diskussion om för- och nackdelar som utmynnar i principer för beslut i dessa frågor behövs. Ordförandena har tagit upp frågan med ledningen och då pekat på vikten av att utarbeta gemensamma principer för alla lärarutbildningar. En av utbildningsledarna fick under våren 2020 i uppdrag att kontakta kursansvariga för inventering av hur det ser ut på programmen men tidsbrist gjorde att detta lades åt sidan.

Samverkan

Att utbildning vid Umeå universitet är samverkanssäkrad innebär att, där det är lämpligt för utbildningens mål och innehåll, samverkan med externa parter sker för att stödja utbildningens utveckling och studenternas lärande samt för att stödja studenternas övergång till arbetslivet. Inom lärarkollegiet finns kunskap om vilka krav som kommer att ställas på studenterna i deras framtida arbetsliv. Forskarutbildningens genomförande ger doktoranderna insikt i vetenskapens roll i samhället samt förutsättningar att efter avslutad utbildning kunna tillgängliggöra forskning och bidra till samhällets utveckling.

I programrådet finns en extern representant (skolledare vid en övningsskola), och programrådet är representerat i styrgruppen för övningsskoleverksamheten.

Två gånger per år anordnas s.k. samverkansdagar där VFU-samordnare och lärarutbildare träffas. P.g.a. pandemin har samtliga fysiska konferenser ställts in och inga digitala konferenser har erbjudits som ersättning. Inför den avslutande VFU-kursen *Lärarkyrkans dimensioner (VFU3)* genomförs normalt handledarkonferenser via Zoom. Under dessa ges information om såväl utbildningen i sin helhet som den specifika kursens upplägg. Under träffen ges också möjlighet att ställa frågor kring kursens genomförande. Detta skedde tidigt i januari 2020 inför kurstillfället på våren men den VFU3-kurs som normalt ges under hösten flyttades p.g.a. pandemin till våren 2021. Handledarkonferenser för denna omgång sker därför inte förrän i december 2020. Inför den kortare VFU2-perioden uppmanas kursansvariga att själva ordna med handledarkonferenser i god tid innan kursstart.

Den viktigaste formen för samverkan är de VFU-perioder som ingår i programmet: 1 vecka under den första terminen, 4 veckor efter tre terminers studier i ingångsåmnet samt 14–15 veckor under det sista året då VFU genomförs i båda ämnena.

Även när det gäller samverkan är komplexiteten påtaglig: många studenter gör VFU på övningsskolor, andra placeras på andra skolor; i många kurser inom programmet har en stor andel av lärarutbildarna lärarexamen och erfarenhet från undervisning i ungdomsskolan, i andra är det väldigt få; i vissa ämnen medverkar lärare från ungdomsskolan i utbildningen, företrädesvis i (ämnes)didaktiska kurser, i andra inte. Idrott och hälsa bjuder regelbundet in elevgrupper som undervisas av lärarstudenter. Frågor om samverkan och professionsanknytning ingår i den kartläggning som planerades att genomföras under våren 2020 men som p.g.a. pandemin har flyttats fram i tiden.

Många studerande hämtar material till examensarbeten i skolor, men skolorna medverkar inte i formulering av forskningsfrågorna och resultaten återförs inte. Ett närmare samarbete med lärarlag behövs för att studenternas examensarbeten också ska bli relevanta för skolan och lärarna. I idealfallet finns också en tät koppling till forskningsprojekt som också bygger på samverkan. Värt att nämnas i det här sammanhanget är de samverkanslektorat som Lärarhögskolan tillsatt där ett av uppdragen är att hitta former för samverkan kring examensarbetet. Rådet har tyvärr ingen insyn i projektet och kan därför inte redogöra för några detaljer.

Till den 12 december 2019 planerades en halvdag om digitalisering i skolan. Alla ämneslärarstudenter bjöds in. Förutom en gemensam föreläsning skulle lärare från Midgårdsskolan presentera något av det de gör samt delta i ämnesinriktade rundabordssamtal med studenterna. Intresset bland de studerande var tyvärr så lågt att halvdagen ställdes in. Ett andra försök planerades in till slutet av april 2020 men det måste ställas in p.g.a. pandemin.

Inför våren 2020 kontaktades vi av samordnaren vid Dragonskolan för en diskussion om ett framtida samarbetsprojekt. Planen var att bjuda in samtliga studenter som nyss genomfört VFU3 i engelska till en dag i maj 2020, då man fick delta i bedömning av nationella prov. Om projektet blev lyckat skulle liknande bedömningsmöten kunna arrangeras även för andra ämnen t.ex. matematik. På grund av pandemin var vi tyvärr tvungna att ställa in aktiviteten men hoppas kunna ta upp frågan på nytt inför 2021.

Lärare som medverkar i ämneslärarprogrammet medverkar också i olika fortbildningsinsatser, t.ex. Kunskapsveckan.

Jämställdhet

Genom jämställdhetsintegrering av utbildningens innehåll och genomförande utvecklar studenterna sin handlingsförmåga att motverka ojämställdhet i samhället. Studenterna får under sin utbildning kunskap om hur makt och kön konstrueras inom det kunskapsområde som utbildningen avser. Inom lärarkollegiet finns kunskap och förmåga att reflektera om sitt ämne ur ett jämställdhetsperspektiv.

I programutvärderingen ingår inga frågor om jämställdhet varför programrådet inte har någon samlad bild av studenternas erfarenheter och synpunkter. Även denna aspekt – och även forskningsanknytning, hållbar utveckling och studentinflytande – kan ingå i den ämnesutvärdering som rådet planerat att genomföra.

Denna text ur förra årets programanalys är fortfarande giltig:

Jämställdhet lyfts främst inom UK-kurserna. Ämnesstudierna kan också ha ett jämställdhetsfokus men det är svårt för programrådet att ha insikt där eftersom de är så många och varierande.

I kursen *Etik, demokrati och den heterogena lärandemiljön* (6LU007) under första terminen ingår ett FSR som uttrycker att studenten ska visa kunskap om och förståelse för betydelsen av att anlägga ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i rollen som lärare. Under UK2-terminen läses kursen *Specialpedagogik* (6PE223) där man öppnar upp för jämställdhet i FSRen "Reflektera över elevers olika förutsättningar och behov samt analysera skolans betydelse för att utveckla en inkluderande och gynnsam pedagogisk miljö för alla" och i och med att man lyfter "för alla" blir det också en jämställdhetsfråga.

Om man med jämställdhet också breddar upp för begreppet "genus" kan man konstatera att en genus-medvetenhet finns i flertal kurser inom programmets olika delar. Likabehandling är ett annat viktigt och närliggande begrepp som skulle kunna diskuteras under denna punkt.

I övrigt är ämneslärarprogrammet sammantaget ett program med relativt jämn könsfördelning bland studenterna och där undervisande universitetslärare från alla institutioner som ingår i programmet också är både män och kvinnor. Kurslitteraturen visar också på bredd mellan manliga och kvinnliga författare.

Samlad programanalys

Förutsättningar för ämneslärarprogrammet och programrådets arbete

Ämneslärarprogrammet är ett komplext program och villkoren för genomförandet är olika. I många ämnen är de blivande ämneslärarna så många att de uteslutande eller till stor del utgör egna grupper som läser efter särskilda kursplaner, i andra ämnen är antalet mycket lågt varför samläsning med andra studerandegrupper är en nödvändighet.

Även de ekonomiska förutsättningarna skiljer sig åt eftersom den nationella "studentpengen" för ämnesstudier skiljer sig åt och ingen omfördelning görs av Lärarhögskolan. Studentpengen påverkar bland annat hur mycket lärarledd tid som kan läggas ut. Inte minst när det gäller examensarbetskurser som alla är utformade från samma ramkursplan uppfattas detta som orättvist. Denna tabell är hämtad ur *Budget 2021 Lärarhögskolan*:

Utbildningsområde	HST (Antal)	HPR (Antal)	HST-ersättning (kr)	HPR-ersättning (kr)	Förändring från 2020 (kr)	Förändring från 2020 (%)	Fördelning till institutionerna HST + HPR (tkr)
Hum	423	360	26 766	17 442	3 135	8	17 611
Sam	506	427	26 766	17 442	3 135	8	20 993
Natur	266	217	43 357	36 082	1 904	2	19 342
Teknik	78	64	43 357	36 082	1 904	2	5 692
Vård	46	39	46 095	39 398	2 042	2	3 672
VFU	237	203	28 835	27 976	1 068	2	12 492
Undervisning	453	388	32 554	33 465	4 583	8	27 741
Övrigt	38	32	34 820	27 913	1 511	2	2 224
Idrott	59	50	83 628	35 430	3 172	3	6 662
Design	37	37	122 862	59 096	4 666	3	6 732
Musik	10	10	105 996	66 137	4 281	3	1 721
Totalt	2 153	1 827					124 884

Tabell 3: Antal helårsstudenter fördelat på utbildningsområde, ersättningsnivå per helårsstudent och helårsprestation till institutionerna samt kostnaden för Lärarhögskolans utbildningsuppdrag.

De skilda förutsättningarna är en förklaring till att studenternas individuella erfarenheter och synpunkter ofta är vitt skilda vilket i sin tur gör det svårt att dra generaliserande slutsatser utifrån mitt- och programutvärderingarna. Det vore värt att utreda huruvida omdömet "låga krav" korrelerar med antalet undervisningstimmar.

Styrkor och utmaningar

Mot bakgrund av dessa förutsättningar, analys av mitt- och programutvärderingar samt självvärderingar i samband med UKÄ:s utvärdering av ämneslärarutbildning i bild, idrott och hälsa, matematik, musik, samhällskunskap och svenska vill programrådet lyfta fram följande styrkor och utmaningar.

Styrkor med ämneslärarprogrammet:

- *Många möjliga ämneskombinationer:* Umeå universitet erbjuder ett stort antal möjliga ämneskombinationer inom programmet. Detta bör nog marknadsföras bättre.
- *Samarbete över ämnes-/institutionsgränser:* Den fysiska närheten på ett samlat campus underlättar samarbete över gränser. Medverkande lärares och institutioners i allmänhet positiva inställning till lärarutbildning är också en viktig faktor. De workshoppar som anordnats de senaste terminerna är viktiga för att stärka samarbete, för att lära av varandra och för att stärka medverkande lärares identitet som lärarutbildare.
- *Tät koppling mellan ämnesstudier, ämnesdidaktik och VFU:* I samband med lärosätessintervjuerna inom ramen för UKÄ:s utvärderingar och kontakter med "systerinstitutioner" vid andra universitet har det blivit tydligt att den täta institutionella kopplingen mellan ämnesstudier, ämnesdidaktik och VFU som finns vid Umeå universitet inte finns vid alla lärosäten. På många håll finns i stället en tät institutionell koppling mellan allmäntdidaktik, ämnesdidaktik och VFU.

Den ämnesmässiga mångfalden innebär också utmaningar

- *Många medverkande ämnen och institutioner innebär en kommunikativ utmaning.* Eftersom studenterna bedriver sina ämnesstudier vid många olika institutioner och i olika konstellationer är det många personer och instanser som är ansvariga för olika slags studentkontakter. Det stora antalet lärare och institutioner som medverkar i utbildningen gör att särskilda ansträngningar, som workshoppar och seminarier, krävs för att uppnå samsyn kring t.ex. bedömning.
- *Skilda villkor för olika ämnen p.g.a. finansieringssystemet.* En utmaning för likvärdigheten inom programmet är inte minst finansieringssystemet. Ett ämne med låg ersättning och få lärarstudenter har sämre förutsättningar att erbjuda ämnesstudier, inkl. ämnesdidaktik och metodik, som är helt anpassade för den framtida yrkesverksamheten.

Programanalys utifrån genomförda utvärderingar, internationalisering, samverkan och jämställdhet

Kort sammanfattning av genomförda utvärderingar

Generellt kan man säga att svarsfrekvensen är låg där endast 25% deltog i mittutvärderingen. För programutvärderingen var deltagandet något högre med drygt 40% svarsfrekvens. I hopp om att öka svarsfrekvensen har ordförandena det senaste året genomfört fysiska träffar (i anslutning till att den digitala enkäten ska fyllas i) där man berättat om programrådets arbete, vad som framkommit i tidigare utvärderingar och vilka utvecklingsområden som rådet identifierat. Träffarna har skett i samband med lunch och deltagarna har bjudits på enkel förtäring. På grund av pandemin ersattes dock den fysiska träffen i maj med en digital träff. Från utvärderingarna kan man identifiera ett par teman.

Ämnes- och ämnesdidaktiska studier inkl. metodik: När det gäller studierna i ämnet lyfter man problemet att det saknas delar i ämnesstudierna som man sedan ska undervisa om. Vissa tycker att kurserna inte är anpassade efter att det är lärarstudenter och man nämner samläsningen som ett problem, medan andra tycker att ämnets koppling till läraryrket är tydlig. När det gäller ämnesdidaktiken så anser man inte att omfattningen är tillräcklig och man saknar kunskaper om hur man lär ut ett ämne. Flera kommentarer gäller just metodikinslagen där några inte tycker sig ha fått något alls, varken inom ämnet eller inom UK. Andra tycker sig ha fått teoretiska kunskaper men önskar fler konkreta exempel på hur man planerar lektioner, korta och längre moment, hur man konstruerar examinationer och hur man bedömer.

Utbildningsvetenskapliga kärna: I utvärderingarna framkommer att man anser att flera av förordningens teman för den utbildningsvetenskapliga kärnan inte har behandlats i tillräcklig omfattning. Liksom tidigare år nämns särskilt områden som sociala relationer, konflikthantering och

ledarskap. Andra områden där man ser brister är specialpedagogik och bedömning och betygssättning där man önskar mer praktiskt arbete och då tydligare kopplat till ämnena.

Verksamhetsförlagd utbildning: När det gäller VFU framkommer i utvärderingarna t.ex. att man önskar tydligare riktlinjer i vad som förväntas av handledaren, att den första VFU-perioden inte upplevs som meningsfull, att VFU2 upplevs för kort och att man ser det som orättvist att olika ämnen har olika uppgifter under VFU2.

Studentinflytande: När det gäller studentinflytande så anser många att man endast till viss del eller i låg grad har kunnat påverka utbildningens utformning. Man tycker sig fylla i kursutvärderingar men upplever inte att något förändras.

Internationalisering, Samverkan och Jämställdhet

Ingen av dessa aspekter berörs explicit (som frågor) i studenternas utvärderingar. Rådet har inte full inblick i utbildningens alla kurser i ämnen eller UVK och den beskrivning som återfinns i programanalysen ger sannolikt inte en rättvis bild av läget. För att få en bättre bild av nuläget har rådet därför föreslagit att aspekterna ska integreras i den kartläggning av ämnet som rådet planerat att genomföra under 2021.

Förslag på åtgärder och förändringar

Detta avsnitt består av två delar. Först beskriver vi under rubriken *Vad återstår att göra?* sådant som var planerat att genomföras under år 2020 men som vi varit tvungna att skjuta upp på grund av pandemin. Dessa aktiviteter är fortfarande angelägna. Under rubriken *Nya saker att ta tag i* diskuteras utvidgningar av några punkter och några helt nya åtgärder som vi menar är viktiga att diskutera. Båda avsnitten behandlar samma områden: *Rekrytering och dimensionering, Likvärdighet, Kvalitetsarbete* samt *Frågor som är gemensamma för flera program.*

Vad återstår att göra?

Punkterna beskrivs utförligt i förra årets programanalys och kortfattat under rubriken *Uppföljning av föregående programanalys* ovan eller i *Uppföljnings- och åtgärdsplan.*

Rekrytering och dimensionering

- Fortsatt kartläggning av hur rekryteringen ser ut vid andra lärosäten

Likvärdighet

- Genomför kartläggningen av ämnesstudier gällande t.ex. förekomst av ämnesdidaktik/-metodik, s.k. B- och C-uppsatser samt samverkan och professionsanknytning. Eventuellt utöka enkäten med frågor om UB-inslag.
- Programspecifika VFU-frågor t.ex. likvärdig bedömning av VFU2 (workshop i slutet av året)

Kvalitetsarbete

- *Examensmålsmatriser:* utarbeta examensmålsmatriser för alla ämnen
- *Utvärdering av 90 hp-block:* utvärdering av ämnesblock om 90 hp utifrån en gemensam mall; den kartläggning som nämns ovan utgör ett underlag till denna
- *UVK-kurser:* matriser för fördelning av förordningens teman i olika uppsättningar av UVK-kurser för att underlätta övergångar mellan utbildningar och slutförande av äldre utbildningar
- *UKÄ-utlåtanden:* analys av utlåtanden i samband med UKÄ-utvärderingar för att identifiera goda exempel liksom identifierade ”utvecklingsområden”; analysen kan användas som underlag för revidering av kursplaner, översyn av hela ämnesblock m.m.

- *Kvalitetssystemets sex perspektiv*: den utvärdering av ämnesblock om 90 hp som nämns ovan bör även omfatta professionsanknytning samt kvalitetssystemets alla sex perspektiv.

Studentinflytande

- Studentinflytande är ett av de sex perspektiven. Här behöver vi göra ansträngningar på alla nivåer för att ta vara på studenternas åsikter. I kvalitetssystemet talas i detta sammanhang också om studentcentrerat lärande vilket är en utvidgning av begrepp. Det senare bör ingå i ämnesutvärderingarna.

Frågor som är gemensamma för flera program (jfr VP 2020–2022)

Här sammanfattar vi några punkter där kvalitetsarbete berör flera program.

Progression i skrivande

- Programrådet vill utarbeta ett progressionsdokument som omfattar både det vetenskapliga och det professionsinriktade skrivandet. Eftersom flera UVK-kurser samläses med andra program berörs även de.

VFU-frågor av generell karaktär t.ex. periodernas längd och placering, bedömningsunderlag

- Detta blir förhoppningsvis något som den nya VFU-gruppen kan ta tag i. Eftersom flera av frågorna berör flera program är det lämpligt att arbeta på en mer övergripande nivå.

Gemensamma seminarier t.ex. seminariet som undervisnings- och examinationsform

- I många fall menar studenterna att kraven för att få godkänt på ett seminarium är för låga. Det finns dock olika sätt att organisera och genomföra seminarier. Ett gemensamt seminarium med detta tema var inplanerat till april 2020 men efter att ha flyttats till oktober 2020 fick det till slut ställas in p.g.a. pandemin.

Översyn av UVK vad gäller undervisning om sociala relationer, konflikthantering och ledarskap

- Studenter menar ofta i utvärderingar att det varit för få inslag om sociala relationer, konflikthantering och ledarskap i utbildningen. Eftersom det är ett av de teman som är föreskrivna i förordningstexten är det allvarligt.

Lärrhögskolans myndighetskapital

I svaret på inbjudan att lämna förslag på användning av myndighetskapitalet föreslog programrådet att medel skulle användas för: 1) kvalitetsarbete, t.ex. identifierande av utvecklingsområden utifrån analys av bedömningsgruppernas utlåtanden i UKÄ:s utvärderingar och modeller för arbetet med kollegial granskning av examensarbeten; 2) intern kompetensutveckling för lärarutbildare, t.ex. om SKUA; digitala verktyg, nya examensmål och ämnesintegrerad skrivdidaktik.

Även dessa områden lyfte rådet fram: 3) Utveckling av nya/reviderade inslag i kurser kopplade till kvalitetssystemets sex perspektiv, till nätbaserade inslag, skrivande samt stöd till studenter med otillräcklig kompetens i svenska; 4) VFU samt 5) Marknadsföring och rekrytering.

De flesta av dessa punkter anknyter till det vi beskrivit i detta avsnitt och i *Uppföljning av föregående programanalys*, särskilt *Kommentarer på föregående års programanalys*.

Nya saker att ta tag i

De nya aspekterna av de identifierade områdena beskrivs här kort. För de delar som ska genomföras måste utförligare beskrivningar formuleras.

Rekrytering och dimensionering

- Information till presumtiva sökande och till nyantagna, särskilt webbsidorna

- Analysera utfallet av den mer offensiva strategin med högre antagningstal i urval 1.
- Diskutera dimensionering av ämnen totalt, inte bara för ingångsämne
- Genomför en ordentlig avhoppsanalys, inte bara av de som skickar in blanketten för studieavbrott. Avsätt medel för en projektanställning som kan ägna tid åt det (myndighetskapital).
- Utredda en eventuell framtida utlysning av ämneslärarprogrammet med inriktning på åk 7–9 (särskilt program eller etappavgång från ämneslärarprogrammet med inriktning på gymnasieskolan, ämneskombinationer)

Kvalitetsarbete

- Genomföra analys av UKÄ-utlåtanden; detta nämns också ovan men tillkom efter att uppföljnings- och åtgärdsplan för år 2020 hade fastställts
- Utarbeta en gemensam mall för ämnesutvärdering
- Utarbeta rutiner för kursplanehantering (Vad ska rådet göra? Ska ett utskott bildas? Bidrar kansliet med administrativt stöd? Hur ser det ut med tidsåtgång?)

Likvärdighet

se ovan

Generella frågor (av intresse för flera program)

se ovan

Avslutande kommentar om programrådet och dess arbete

Ämneslärarprogrammet är ett komplext program med många medverkande institutioner från tre fakulteter. Skillnaden mellan antalet studenter i de olika ämnena är stor och antalet kurser med ett ämnesfokus (ämnesstudier, VFU och examensarbeten) kopplade till olika institutioner och fakulteter varierar. Flera institutioner medverkar också i kurserna inom det utbildningsvetenskapliga blocket. Var och en av de tre fakulteterna har utsett två lärarrepresentanter varför sammansättningen inte nödvändigtvis återspeglar programmets innehåll och struktur. I ett tilläggsbeslut utsåg styrelsen ytterligare en lärarrepresentant med god kunskap om KPU och UVK inom ämneslärarprogrammet.

Tiden för lärarrepresentanternas medverkan i programrådet bekostas av den institution där läraren är anställd. I allmänhet räcker denna tid bara till att delta i programrådsmöten och att förbereda sig till dessa. Möjligheterna att ta aktiv del i kvalitetsarbetet är således ytterst begränsad varför det arbetet huvudsakligen utförs av programrådsordförandena som utarbetar förslag som programrådet får ta ställning till. Det vore önskvärt – och kanske rimligt – att tiden för lärarrepresentanternas medverkan i råden bekostades av Lärarhögskolan så att lärarrepresentanterna kan bidra i kvalitetsutvecklande åtgärder på ett mer aktivt sätt.

För ett programråd med ansvar för två komplexa program av vilket det ena, KPU, finns i flera varianter och en ny utvecklas är den tid som programrådsordförandena får (15 % vardera) också knappt tilltagen. Att detta utökas till 25 % vardera i budget för år 2021 motsvarar bättre den tid som läggs på arbetet.